

**MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO CIVILNE ZAŠTITE**

**PRIRUČNIK ZA POVJERENIKA
CIVILNE ZAŠTITE**

2021.

SADRŽAJ

Predgovor.....	
Uvod	
1. OSNOVNA PRAVNA REGULATIVA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE.....	
2. PRIJETNJE.....	
3. PROCJENA RIZIKA.....	
4. OPERATIVNE SNAGE SUSTAVA CZ.....	
5. MJERE CIVILNE ZAŠTITE.....	
6. POVJERENICI CIVILNE ZAŠTITE.....	
7. OSNOVNE UPUTE ZA POSTUPANJE U SLUČAJU IZVANREDNIH DOGAĐAJA.....	
8. PRIPREMA OBITELJI ZA IZVANREDNE DOGAĐAJE.....	
POPIS PROPISA.....	

Predgovor

Poštovani sugrađani – povjerenici civilne zaštite,

velike nesreće i katastrofe, bilo one većih ili manjih razmjera, uzrokuju razaranja te ljudske i ekonomske gubitke, čime se i koči napredak prema održivom razvoju. Prema podacima Ureda UN-a za smanjenje rizika od katastrofa, broj katastrofa je zadnjih desetljeća širom svijeta u porastu, od čega je čak 90% katastrofa povezano s klimom i hidrometeorološkim događajima (poput požara, poplava, oluja, pandemija i dr.). Međutim, katastrofe nisu prirodna posljedica postojanja prijetnji – uvjete za prerastanje prijetnje u katastrofu stvaramo sami, načinom na koji, kao društvo i pojedinci, pristupamo prijetnjama i upravljamo rizicima od katastrofa.

Upravljanje rizicima od katastrofa stoga zahtijeva razumijevanje rizika i odgovarajuće postupanje svih segmenata društva, od javnog i privatnog sektora do građana. Na gotovo sve nesreće i katastrofe može se djelovati preventivno, smanjenjem rizika (vjerojatnosti) da se one dogode, a kako bi se otklonile ili barem umanjile posljedice po zdravlje i živote ljudi, štete na materijalnim i kulturnim dobrima te okolišu.

Međutim, ukoliko takvi izvanredni događaji ipak nastanu, treba znati na pravilan način reagirati, bilo da smo u okruženju obitelji, na ulici ili na radnom mjestu. Ispravno postupanje može se postići samo znanjem i odgovarajućom pripremom, čime se pridonosi otpornosti i većoj sigurnosti zajednice.

Učinkovitost sustava civilne zaštite u upravljanju rizicima u velikoj mjeri ovisi o razumijevanju rizika i postupanju svakog pojedinca, obitelji, stanovnika jedne ulice, stanara neke zgrade, pa sve do opremljenosti i osposobljenosti žurnih službi. Međutim, žurne službe možda neće uvijek stići do svakog ugroženog pojedinca ili skupine. U tom slučaju, presudno će biti znanje i postupanje svakog pojedinca tijekom nesreće, prvenstveno Vas koji predstavljate ključnu kariku u komunikaciji između stožera CZ i građana.

Kako bismo olakšali Vaš veliki doprinos jačanju otpornosti zajednice i postupanje u izvanrednim situacijama, u ovom materijalu objedinili smo osnovna znanja o sustavu civilne zaštite te dodali praktične alate poput različitih popisa i evidencija. Autori su službenici Ministarstva unutarnjih poslova - Ravnateljstva civilne zaštite. Tekst je podložan izmjenama, stoga smo otvoreni za sve Vaše prijedloge i sugestije.

Zahvaljujemo Vam na trudu i suradnji!

Ministarstvo unutarnjih poslova
Ravnateljstvo civilne zaštite

Uvod

Svako društvo teži da njezini građani posjeduju osnovna saznanja o samozaštiti kako bi u određenim uvjetima mogli poduzeti elementarne mjere zaštite u okolini u kojoj žive i rade. Osim toga, solidarnost, briga o sigurnosti i neugrožavanju drugih ljudi i imovine obveza je svakog pojedinca. Jačanje sigurnosti i otpornosti gradova i zajednica na katastrofe, opravdano je s ekonomskog, gospodarskog, društvenog i ekološkog stajališta te je dio tehničke kulture svakog čovjeka i društva. Vlastiti primjer i odnos odraslih prema ovoj problematici od ključnog su značaja za ovladavanje i prihvaćanje sigurnosnih mjera kod mlađe populacije.

Iako nam se možda čini da je naše okruženje sigurno, stopostotna sigurnost ne postoji. Prijetnje su svuda oko nas. Sjetimo se nedavnih potresa u našoj zemlji i posljedica koje će trebati sanirati desetljećima. Zanemaren rizik od potresa odnosi ljudske živote, ali povećava i štete na građevinama i infrastrukturi. Stanovnici Gunje i okolnih naselja još saniraju posljedice poplave iz 2014. godine. Pandemija virusa pokazala je također koliko je važna dobra organiziranost i opremljenost sustava domovinske sigurnosti.

Potpuna sigurnost ne postoji ni u najbogatijim državama. Moderan način života, globalno prometovanje ljudi i dobara, nekontrolirana i neplanska urbanizacija, ekstremne vremenske prilike uzrokovane klimatskim promjenama, degradacija okoliša i tehnološki procesi nose i određene rizike. Potres u Japanu uzrokovao je niz lančanih nesreća. Veliki plimni val uništio je gotovo sve na velikom prostoru. Razaranje je uzrokovalo požar u nuklearnoj elektrani, čija je posljedica bila radioaktivna kontaminacija tla, zraka i vode. U toj kompleksnoj katastrofi broj žrtava je bio ogroman, a financijska šteta nesaglediva. Cijeli niz nastalih događaja bio je uzročno – posljedično povezan, što nazivamo domino efektom. Japan je zemlja koja ulaže velika financijska sredstva (što je samo jedan od važnih čimbenika) u sigurnost svojih građana, ali se sigurnost ipak pokazuje kao relativna kategorija.

S druge strane, prema statistikama UN-ovog ureda za smanjenje rizika od katastrofa, katastrofe se češće događaju u loše pripremljenim zajednicama u kojima broj žrtava može biti i do 300 puta veći nego u pripremljenim, otpornim zajednicama.

Naravno, treba uzeti u obzir da su prijetnje i rizici na svakom području različiti, kao i to da katastrofe nisu prirodne, već su proizvod društvenog, političkog i ekonomskog konteksta u kojem se događaju. Kako bi ih spriječili ili se što bolje pripremili za takve događaje, JL(R)S izrađuju procjene rizika, odnosno procjene vjerojatnosti prerastanja utvrđenih prijetnji u velike nesreće ili katastrofe, a na temelju njih izrađuju i planove postupanja u slučaju iznenadnog događaja (Planovi djelovanja civilne zaštite). Što bolje isplaniramo i iskoordiniramo djelovanje u kriznim situacijama, to će posljedice po ljude i okoliš biti manje i prihvatljivije.

Više Zakona, dokumenata i podzakonskih propisa regulira problematiku sustava civilne zaštite, a zajedno s pripadajućim smjernicama i uputama dostupni su na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite i u Narodnim novinama. Sva pravna stečevina Europske unije iz područja civilne zaštite i zaštite okoliša implementirana je u hrvatsko zakonodavstvo. Termin „civilna zaštita“ koristi se u cijeloj Europskoj uniji pa tako i u Hrvatskoj. U nekim zemljama

još se u tom kontekstu spominju i pojmovi „civilna obrana“ ili „zaštita i spašavanje“, međutim, cilj je isti - učinkovita zaštita ljudi i dobara.

Kroz događaje koji su obilježili prošlu i nastavljaju se u ovoj godini, virus i potres, može se vidjeti kako su u sustav civilne zaštite, uz operativne snage sustava civilne zaštite, angažirane i brojne druge institucije i pojedinci: znanstvena zajednica sa svojim idejama i znanjem, jedinice lokalne i regionalne samouprave kroz sufinanciranje i organiziranje snaga civilne zaštite te brojne udruge koje sudjeluju u edukaciji, osposobljavanju i osvješćivanju stanovništva o rizicima i prijetnjama.

MEĐUNARODNI ZNAK CIVILNE ZAŠTITE

1. OSNOVNA PRAVNA REGULATIVA SUSTAVA CIVILNE ZAŠTITE

Organiziranje i djelovanje sustava CZ u Republici Hrvatskoj temelji se na Ustavu Republike Hrvatske, Zakonu o sustavu civilne zaštite i pripadajućim podzakonskim propisima. Potrebno je spomenuti i Procjenu rizika od katastrofa i Državni plan djelovanja civilne zaštite za područje Republike Hrvatske te dokumente nižih razina.

Zakon o sustavu domovinske sigurnosti

Ovim se Zakonom, radi sustavnog upravljanja sigurnosnim rizicima od važnosti za nacionalnu sigurnost i djelovanja u krizama, uspostavlja sustav domovinske sigurnosti. Njime se uređuje koordinirano djelovanje tijela sustava domovinske sigurnosti te provedba aktivnosti i zadaća iz njihovih nadležnosti, a odnose se na upravljanje sigurnosnim rizicima i djelovanje u krizama.

Zakon o sustavu civilne zaštite

Zakon o sustavu civilne zaštite uređuje sustav i djelovanje civilne zaštite; prava i obveze tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih i fizičkih osoba; osposobljavanje za potrebe sustava civilne zaštite; financiranje civilne zaštite; upravni i inspekcijski nadzor nad provedbom i druga pitanja važna za sustav civilne zaštite. Vlada RH rukovodi djelovanjem sudionika u sustavu civilne zaštite u katastrofama uz potporu Stožera CZ RH.

Sustav civilne zaštite ustrojen je na lokalnoj, područnoj (regionalnoj) i državnoj razini, a povezuje resurse i sposobnosti sudionika, operativnih snaga i građana u jedinstvenu cjelinu **radi smanjenja rizika od katastrofa, pružanja brzog i optimalnog odgovora na prijetnje i opasnosti nastanka te ublažavanja posljedica velike nesreće i katastrofe.**

Definicija civilne zaštite:

Civilna zaštita je sustav organiziranja sudionika, operativnih snaga i građana za ostvarivanje zaštite i spašavanja ljudi, životinja, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša u velikim nesrećama i katastrofama te otklanjanje posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Sustav civilne zaštite sastoji se od *mjera* i *aktivnosti* kojima se uređuju prava i obveze sudionika, ustroj i djelovanje svih dijelova sustava te način povezivanja institucionalnih i funkcionalnih resursa sudionika u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa te zaštite i spašavanja građana, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša na teritoriju Republike Hrvatske od posljedica prirodnih i tehničko-tehnoloških velikih nesreća i katastrofa, kao i radi otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Za razliku od djelovanja sustava civilne zaštite u izvanrednim situacijama kada se provode operativne aktivnosti i prateće mjere, redovno djelovanje sustava civilne zaštite provodi se putem pripremnih aktivnosti (preventivnih i planskih) te razvoja i jačanja *spremnosti* sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite. *Aktivnosti* se poduzimaju primjenom *mjera* civilne zaštite kako bi se izbjegle, smanjile ili otklonile posljedice prirodne, tehničko-tehnološke i ekološke nesreće te ratnih djelovanja u područjima gdje ljudi žive i rade.

Aktivnosti u sustavu civilne zaštite:

- ✓ pripremnih aktivnosti (koje se provode kao preventivne i planske aktivnosti u okviru redovne djelatnosti sudionika sustava civilne zaštite),
- ✓ operativne aktivnosti (koje se provode u rasponu od ranog upozoravanja, pripravnosti do reagiranja).

Mjere i aktivnosti u sustavu civilne zaštite provode sljedeći **sudionici**:

- Vlada Republike Hrvatske
- Ministarstvo unutarnjih poslova kao tijelo državne uprave nadležno za poslove civilne zaštite
- tijela državne uprave i druga državna tijela
- Oružane snage Republike Hrvatske i policija
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Operativne snage sustava civilne zaštite su:

- stožeri civilne zaštite
- operativne snage vatrogastva
- operativne snage Hrvatskog Crvenog križa
- operativne snage Hrvatske gorske službe spašavanja
- udruge od značaja za sustav civilne zaštite
- postrojbe i **povjerenici** civilne zaštite
- koordinatori na lokaciji
- pravne osobe u sustavu civilne zaštite.

Sustav civilne zaštite kontinuirano se razvija sukladno identificiranim rizicima koji imaju posljedice po život i zdravlje ljudi, gospodarstvo te društvenu stabilnost i politiku Republike Hrvatske.

Državni plan djelovanja civilne zaštite

Državni plan djelovanja civilne zaštite (trenutno pod nazivom Plan zaštite i spašavanja za područje Republike Hrvatske) izrađen je na temelju Procjene rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku. Državni plan djelovanja civilne zaštite okvir je za planiranje djelovanja svih sudionika civilne zaštite u katastrofama i velikim nesrećama.

Državni plan donosi se na stratejskoj razini i služi za izradu planova djelovanja civilne zaštite na operativnim i taktičkim razinama kao i za izradu standardnih operativnih postupaka. Njime se razrađuju načela djelovanja operativnih snaga sustava civilne zaštite i drugih resursa cjelovitog i integriranog nacionalnog sustava CZ te upravljanje u slučaju

prirodnih i tehnoloških katastrofa i velikih nesreća. Planom se definiraju odnosi i suradnja te usklađuje planiranje i provođenje mjera zaštite i spašavanja na svim razinama, od lokalnih do državne razine.

Državni plan djelovanja civilne zaštite ažurira se sukladno procjenama rizika i objavljuje se u Narodnim novinama. Dostupan je i na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite (trenutno pod nazivom Plan zaštite i spašavanja za područje Republike Hrvatske).

Plan djelovanja civilne zaštite JLP(R)S

Plan djelovanja sustava CZ jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađuje se za potrebe djelovanja kapaciteta sustava civilne zaštite na razini općine, grada i županije. Sastoji se od općeg i posebnih dijelova.

Opći dio sadrži:

- upozoravanje,
- pripravnost,
- mobilizaciju (aktiviranje), djelovanje i narastanje operativnih snaga sustava CZ,
- opis područja odgovornosti nositelja izrade plana,
- grafički dio.

Posebni dijelovi Plana sadrže razradu operativnog djelovanja sustava CZ tijekom reagiranja u velikim nesrećama i katastrofama. Povjerenici svakako trebaju biti upoznati s Planom, a posebno s dijelovima koji reguliraju postupanje povjerenika. U posebnom dijelu Plana se razrađuju aktivnosti po mjerama CZ.

2. PRIJETNJE

Prirodne – iako se smatra da nastaju bez utjecaja čovjeka, prilagođavanje prostora u kojem živimo može znatno utjecati na njihove razmjere i učinak (poplave, rušenje građevina nakon potresa, ekstremni vremenski uvjeti, klizišta, šumski požari, epidemije, pandemije).

Tehničko-tehnološke - nastaju isključivo djelovanjem čovjeka, odnosno uzrokuje ih neposredno čovjek svojim djelovanjem (nesreće u prometu, pucanje nasipa, nuklearna i radiološka nesreća, nesreće s opasnim tvarima).

3. PROCJENA RIZIKA

Na prijetnje, odnosno nesreće i katastrofe utječe mnogo čimbenika. Ti čimbenici su promjenjivi kroz određeno vrijeme i nalaze se u složenoj međuovisnosti. Kako bi rizike bolje razumjeli i pripremili se, utvrđujemo ih i procjenjujemo vjerojatnost i prihvatljivost prerastanja prepoznate prijetnje u katastrofu. Vlada Republike Hrvatske donijela je Procjenu rizika na temelju odredbe Zakona o sustavu civilne zaštite. Kako bi sustav civilne zaštite učinkovito djelovao, prvi korak je izrada procjene rizika na određenom prostoru. Nakon što procjena utvrdi najrizičnije elemente, izrađuje se plan djelovanja u velikim nesrećama i katastrofama.

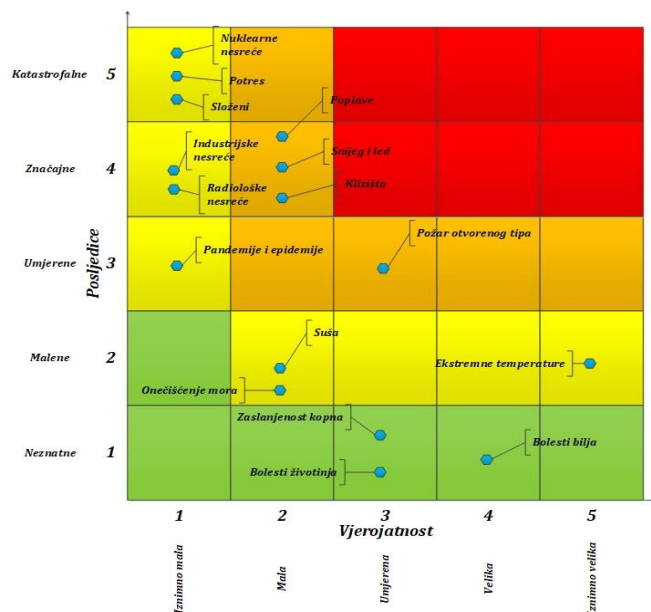
Procjena rizika od katastrofa za RH i procjene rizika za JLP(R)S polazni su dokumenti za donošenje planskih dokumenata za provođenje zadaća definiranih Zakonom o sustavu civilne zaštite. Nositelji izrade procjena rizika od velikih nesreća za JLP(R)S su izvršna tijela tih jedinica. Procjena rizika za cijelu RH nalazi se na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite i dio je Portala za smanjenje rizika od katastrofa.

VAŽNO

Za našu zemlju napravljena je procjena za 16 rizika. Tri su rizika koja mogu uzrokovati najveće negativne učinke po ljude i sve što nas okružuje: **potres, poplava i šumski požari**. Rizike smanjujemo određenim mjerama. Primjerice, kvalitetnijom i planskom izgradnjom građevina smanjujemo rizik od stradavanja ljudi u potresu. Izgradnjom nasipa smanjujemo rizik po ljude i štete od poplava. Širenjem urbanih zelenih površina smanjujemo rizik od poplava i ekstremnih temperatura. Provođenjem preventivnih mjera u šumama smanjujemo rizik šteta od šumskih požara kao i pojavu šumskih nametnika koji mogu oslabiti šumski ekosustav te šumu uslijed sušenja učiniti podložnijom požarima, itd.

Cjelokupno postupanje putem odgovarajućih mjera kojima smanjujemo rizike (vjerojatnosti) prerastanja prijetnji u katastrofe nazivamo akronimom SROK - **SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA**. SROK je preduvjet za ostvarenje održivog razvoja i uključuje sudjelovanje i suradnju svih dijelova društva.

Događaji s najgorim mogućim posljedicama

Slika 7-1. - Matrica rizika - Događaji s najgorim mogućim posljedicama

Matrica rizika nam pokazuje vjerojatnost nastanka nesreće ili katastrofe i moguće posljedice. Možemo vidjeti da je vjerojatnost nastanka potresa ili nuklearnih nesreća iznimno mala, ali njihove posljedice mogu biti katastrofalne. S druge strane, vjerojatnost nastanka ekstremnih temperatura je iznimno velika, ali su posljedice relativno male. Riječi „relativno male“ znače da ipak domino-efektom mogu uzrokovati niz drugih prijetnji i učinaka (požare, suše, smanjenje prinosa u poljoprivredi, razmnožavanje štetnika i bolesti bilja, zaslanjenje kopna, povećanje broja umrlih osoba kod ugroženijeg dijela populacije, itd.) Kao primjer se može navesti toplinski val u ljeto 2003. godine kada je diljem Europe umrlo 70 000 ljudi. Samo u Francuskoj je zabilježeno 15 000 umrlih. Nakon globalne pandemije virusa i velikog broja umrlih osoba, procjene u cijelom svijetu će se morati revidirati.

Za djelovanje povjerenika je relevantna Procjena rizika JLS i Plan djelovanja CZ za područje općine ili grada.

PROCJENA RIZIKA JLS	PLAN DJELOVANJA CZ JLS
-TEMELJ ZA IZRADU PLANA DJELOVANJA	-UTVRĐUJE SNAGE I RESURSE
-DEFINIRA PRIJETNJE	-DEFINIRA MJERE I AKTIVNOSTI
-VRJEDNUJE RIZIKE	-USPOSTAVLJA PROCEDURE
-UTVRĐUJE SROK	-UTVRĐUJE MJERE OPORAVAKA I VRAĆANJA U PRVOBITNO STANJE

Portal SROK

Smanjenje rizika od katastrofa podrazumijeva djelovanje na svim elementima rizika od katastrofa: ukoliko se prijetnja ne može otkloniti, radi se na ublažavanju negativnih posljedica prijetnje smanjenjem ranjivosti ljudi, imovine i okoliša te smanjenjem njihove izloženosti prepoznatoj prijetnji.

Sve dodatne informacije u svezi SROK-a, možete pronaći na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite:

<https://zeos.mup.hr/portal/apps/MapJournal/index.html?appid=b2a4a2e18877401f97891ee8010b1a52>

4. OPERATIVNE SNAGE SUSTAVA CZ

Mjere i aktivnosti u sustavu CZ provode sljedeće operativne snage:

- a) stožeri civilne zaštite,
- b) operativne snage vatrogastva,
- c) operativne snage Hrvatskog Crvenog križa,
- d) operativne snage Hrvatske gorske službe spašavanja,
- e) udruge od interesa za sustav CZ,
- f) postrojbe i **povjerenici** civilne zaštite,
- g) koordinatori na lokaciji,
- h) pravne i fizičke osobe u sustavu civilne zaštite.

Stožeri civilne zaštite

Stožeri civilne zaštite osnovani su na državnoj razini, razini područne (regionalne) samouprave i na razini lokalne samouprave i predstavljaju stručna, operativna i koordinacijska tijela za provođenje mjera i aktivnosti civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama. Stožer prikuplja i obrađuje informacije ranog upozoravanja o mogućnosti nastanka velike nesreće i katastrofe, razvija Plan djelovanja sustava civilne zaštite na svom području, upravlja reagiranjem sustava civilne zaštite, obavlja poslove informiranja javnosti i predlaže donošenje odluke o prestanku provođenja mjera i aktivnosti u sustavu civilne zaštite. U Republici Hrvatskoj djeluje 542 stožera civilne zaštite u kojima je ukupno 5.189 članova.

Vatrogastvo

U velikim nesrećama i katastrofama operativne snage vatrogastva temeljna su operativna snaga sustava CZ. Profesionalne vatrogasne postrojbe djeluju 0–24 i pozivaju se na broj 193 ili 112. U manjim gradovima i općinama djeluju dobrovoljne vatrogasne postrojbe, a samo neke od njih imaju stalno dežurstvo 0–24. Djelatnost vatrogastva propisana je Zakonom o vatrogastvu.

Hrvatski Crveni križ

Hrvatski Crveni križ (HCK) djeluje u Republici Hrvatskoj kao neprofitna pravna osoba. Područje djelovanja Hrvatskog Crvenog križa uređeno je posebnim zakonom. U velikim nesrećama i katastrofama HCK je temeljna operativna snaga sustava civilne zaštite. Mnogi naši građani uključeni su kao dobrovoljci u društva crvenog križa i pružaju pomoć građanima kad je to potrebno (podjela hrane i odjeće, prikupljanje pomoći za ugrožene, priprema prehrane i smještaja za evakuirane osobe, logistika itd).

Hrvatska gorska služba spašavanja

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) je neprofitna pravna osoba čije je djelovanje u Republici Hrvatskoj uređeno posebnim zakonom. HGSS je također temeljna operativna snaga sustava CZ u velikim nesrećama i katastrofama.

Postrojbe civilne zaštite

Sukladno procjeni rizika, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osnivaju postrojbe civilne zaštite opće namjene i specijalističke postrojbe. *Postrojbe opće namjene* obavljaju jednostavne zadaće u velikim nesrećama na području njihove nadležnosti (pomoć u izgradnji improviziranih nasipa, zbrinjavanje ljudi, podizanje i uređenje šatorskih naselja, logistika itd). *Specijalističke postrojbe* osniva JPL(R)S, a obavljaju zadaće po svakoj pojedinoj mjeri civilne zaštite.

Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite

Državne intervencijske postrojbe civilne zaštite osnovane su kao operativna snaga MUP-a za djelovanje na području Republike Hrvatske i u međunarodnim aktivnostima. Sastoje se od profesionalnog i pričuvnog dijela. S obzirom na specijalnost, postoje intervencijske postrojbe CZ za spašavanje iz ruševina, spašavanje i radove na vodi, KBRN zaštitu te postrojbe za logističku i tehničku potporu.

Oružane snage

Uloga Oružanih snaga u pružanju pomoći civilnim institucijama iskazuje se kroz pružanje potpore putem kapaciteta i sposobnosti koje civilne institucije ne posjeduju. U slučajevima velikih nesreća i katastrofa, Oružane snage svojim kapacitetima i specifičnim sposobnostima ojačavaju redovne snage kada civilni kapaciteti i sposobnosti nisu dostatni.

Policija

Policija je središnja služba Ministarstva unutarnjih poslova koja obavlja određene poslove propisane zakonom, tzv. policijske poslove. Za obavljanje policijskih poslova u Ministarstvu unutarnjih poslova osnovano je Ravnateljstvo policije, dok na županijskoj razini djeluju policijske uprave. U velikim nesrećama i katastrofama, uloga policijskih snaga je osiguravanje mjesta nesreće, osiguravanje javnog reda i mira tijekom evakuacije i na mjestima prihvata i zbrinjavanja stanovništva, pomoć u evakuaciji i spašavanju, osiguranje prometnica (putova evakuacije), identifikacija žrtava itd.

Hrvatski zavod za hitnu medicinu

Hitna medicinska služba djeluje sukladno Zakonu o zaštiti zdravlja. Zakon definira Hrvatski zavod za hitnu medicinu kao krovnu profesionalnu zdravstvenu instituciju koja stvara doktrinu u hitnoj medicini, predlaže, planira, prati i analizira mjere hitne medicinske pomoći. Zavod utvrđuje uvjete u pogledu opreme, vozila i zdravstvenih radnika. Utvrđuje standarde operativnih postupaka i protokola za sve vrste hitnih medicinskih službi te koordinira njihovu provedbu. Predlaže i kreira programe osposobljavanja za cjeloživotno obrazovanje.

Udruge od interesa za sustav CZ

Udruge koje nemaju javne ovlasti, a od interesa su za sustav CZ (npr. kinološke djelatnosti, podvodne djelatnosti, radio-komunikacijske, zrakoplovne i druge tehničke djelatnosti), pričuvni su dio operativnih snaga sustava CZ. Provode pojedine mjere i aktivnosti sustava CZ za koje su osposobljeni i nadležni. Na taj način nadopunjuju sposobnosti temeljnih operativnih snaga i specijalističkih i intervencijskih postrojbi CZ. Uključuju se sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite i planovima djelovanja civilne zaštite u JLP(R)S.

Pravne osobe u sustavu civilne zaštite

U slučaju prijetnje, nastanka i posljedica velikih nesreća i katastrofa, pravne osobe (osobito one u većinskom vlasništvu RH) i pravne osobe koje su odlukom nadležnog središnjeg tijela državne uprave i odlukama izvršnih tijela JLP(R)S određene kao operativne snage sustava CZ, dužne su izraditi operativni plan o načinu organiziranja provedbe mjera i aktivnosti u sustavu CZ. Njihovo djelovanje utvrđeno je Zakonom o sustavu civilne zaštite.

Na taj način moguće je prije ili tijekom izvanrednih događaja angažirati građevinsku operativu za spašavanje ili hitnu izgradnju, osigurati hranu i medicinski materijal, pojačati robne zalihe, osigurati prometne tokove, zbrinuti veći broj ljudi i životinja itd.

Volonteri

Volonteri imaju veliki značaj u sustavu civilne zaštite. Volonteri su osobe koje žele pružiti pomoć i to rade bez naknade u svoje slobodno vrijeme. Već smo kazali da u slučaju neke nagle nesreće veliki značaj imaju osobe koje se nađu u okruženju, a nisu izravno ugrožene. Zabilježeni su mnogi slučajevi da su bliži ili dalji susjedi pomogli u rješavanju nekog događaja prije nego su došle žurne službe: pružili su prvu pomoć, izbacili osobe iz ruševine, sklonili ljude u sigurnu građevinu, ispumpali vodu iz podruma, pogasili početni požar, itd.

Iskustva iz nesreća ukazuju na potrebu organiziranog dobrovoljnog rada, uključivanjem u rad neke od humanitarnih organizacija. U gradovima i općinama uvijek postoji mogućnost prijavljivanja u rad organizacije crvenog križa, dobrovoljnih vatrogasnih društava i HGSS-a. Navedene organizacije djeluju na temelju svojih zakona i imaju ustrojene procedure rada. Sve osobe koje se prema svojim sklonostima prijave i postanu njihovi

članovi, prolaze određene edukacije, dobivaju zaštitnu opremu, prepoznatljive odore i obilježja. Ako je rad na dobrovoljnoj osnovi na taj način organiziran, onda su sve osobe osigurane u slučaju nesretnog događaja. Volonteri crvenog križa će u svom mjestu stanovanja obavljati rad na terenu i prikupljanje humanitarne pomoći, dobrovoljni vatrogasci će obavljati poslove spašavanja ljudi i imovine, itd.

5. MJERE CIVILNE ZAŠTITE

Mjere civilne zaštite se planiraju, pripremaju i provode da bi se izbjegle, smanjile ili otklonile posljedice prirodne, tehničko-tehnološke i ekološke nesreće te ratnih djelovanja u područjima gdje ljudi žive i rade. Provedba svih navedenih mjera vezana je za složene postupke i procedure.

Mjere civilne zaštite su:

- uzbunjivanje i obavješćivanje,
- evakuacija,
- zbrinjavanje,
- sklanjanje,
- spašavanje,
- prva pomoć,
- KBRN zaštita,
- asanacija (humana, animalna, asanacija terena),
- zaštita životinja i namirnica životinjskog porijekla
- zaštita bilja i namirnica biljnog porijekla.

Sustav javnog uzbunjivanja

Sustav za uzbunjivanje stanovništva putem sirena koristi se kod prijetnji od poplava, požara, nuklearnih nesreća, nesreća koje uključuju opasne tvari, proloma akumulacijskih brana, ratnih opasnosti i terorističkog djelovanja. Odluku o uzbunjivanju stanovništva putem sirena, oglašavanjem znaka neposredne opasnosti ili upozorenja na nadolazeću opasnost s priopćenjem za stanovništvo donosi župan, odnosno gradonačelnik ili načelnik općine, a u slučaju njihove odsutnosti ili spriječenosti načelnik stožera CZ (županije, grada, općine).

Redovno ispitivanje ispravnosti sustava javnog uzbunjivanja provodi se svake prve subote u mjesecu u 12:00 sati oglašavanjem znaka „prestanak opasnosti“. U slučajevima nesreća s opasnim tvarima u naseljenom mjestu kada je bitno što brže reagirati, uz uključivanje propisanog znaka za uzbunu, upozorenja i upute građanima davati će i osobe sa javnim ovlastima (policija i vatrogasci).

ZNAKOVI ZA UZBUNJIVANJE

<p>Upozorenje na nadolazeću opasnost</p>	<p>Uključite radio ili TV prijamnik! Poslušajte priopćenje o vrsti nadolazeće opasnosti i mjerama koje je potrebno poduzeti! Poduzmite mjere zaštite koje će vam pomoći u pripremi za opasnost.</p>
<p>Neposredna opasnost</p>	<p>Uključite radio ili TV prijamnik! Poslušajte priopćenje o vrsti opasnosti i mjerama koje je potrebno poduzeti! Žurno poduzmite mjere zaštite iz priopćenja!</p>
<p>Prestanak opasnosti</p>	<p>Možete prestati provoditi mjere zaštite iz priopćenja. U slučaju potrebe, pomozite u akcijama spašavanja koje provode snage zaštite i spašavanja. Znak se upotrebljava i za potrebe ispitivanja ispravnosti i razvoja sustava za uzbunjivanje.</p>
ZNAK ZA UZBUNJIVANJE VATROGASNIH POSTROJBI I DRUGIH SNAGA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	
<p>Vatrogasna uzbuna</p>	<p>Ostanite mir! Znak za uzbunjivanje odnosi se na pripadnike vatrogasnih i drugih postrojbi zaštite i spašavanja koje odmah trebaju postupiti sukladno utvrđenim planovima.</p>

<https://civilna-zastita.gov.hr/znakovi-za-uzbunjivanje/143>

Evakuacija je postupak planiranog i organiziranog premještanja stanovništva s ugroženog na neugroženo područje. Evakuacija podrazumijeva i zbrinjavanje evakuiranog stanovništva. Evakuaciju može zapovjediti ovlaštena osoba iz žurne službe (voditelj vatrogasne intervencije), a kada se proglašava velika nesreća i nadležni stožeri CZ, odnosno izvršno tijelo JLP(R)S. Bitno je naglasiti da je svaka evakuacija jako složen postupak, dosta je teško provediva te ovisi o mnogo faktora. Planiranje, organiziranje i provođenje evakuacije obavlja se sukladno Planovima djelovanja civilne zaštite. Planom se utvrđuju mjesta za prihvata i smještaj evakuiranih građana, životinja i materijalnih dobara.

Planom djelovanja civilne zaštite utvrđuju se:

- sudionici i operativne snage za provođenje evakuacije,
- broj i popis stanovnika predviđenog za evakuaciju (po kategorijama koje se obvezno evakuiraju),
- pravci evakuacije,
- prostori i smještajni kapaciteti,
- koordinacija,
- logistička potpora,
- upute, obveze, procedure,
- vođenje popisa/evidencije o evakuiranim osobama.

Kod provedbe evakuacije treba voditi brigu, ako je moguće, da se ne razdvajaju obitelji te stanovništvo mjesnih odbora, zgrada, blokova i ulica. Na sastancima stožera CZ, svi povjerenici se trebaju informirati o prostorima u općini (mjesnom odboru) gdje će se, sukladno potrebi, (uputiti) evakuirati stanovništvo. To mogu biti: sportska igrališta i dvorane, školske zgrade, vojarne i slično.

Evakuacija se najčešće provodi u uvjetima kada se nesreća već dogodila ili je poprimila takve razmjere da ozbiljno ugrožava živote ljudi i njihovu imovinu. Ponekad se provodi i u slučaju prijetnje, primjerice prijetnja popuštanja nasipa. Kao mjera civilne zaštite, evakuacija je odgovornost JLP(R)S, odnosno njihovih čelnika. U slučaju da intenzitet izvanrednog događaja prelazi sposobnosti općine ili mjesnog odbora ili je zahvaćen mnogo veći prostor, koordinaciju i upravljanje provođenja evakuacije preuzima županija. Odluku o provođenju evakuacije donosi izvršno tijelo JLP(R)S, a njome se utvrđuju i prioritetne kategorije stanovništva. U provođenje evakuacije uključuju se sa svojim resursima sve ostale neophodne službe: zdravstvo i socijalna skrb, crveni križ, veterinari, policija, vojska i prijevoznike tvrtke.

Zbrinjavanje

Zbrinjavanje osoba koje se evakuiraju podrazumijeva osiguranje boravka, prehrane i najnužnije zdravstvene skrbi. Boravak evakuiranih osoba mora se organizirati u sigurnim građevinama i prostorima, a to mogu biti škole, sportske dvorane, kontejneri, šatori i slično. Važno je voditi pozornost o prioritetima tako da prednost imaju djeca, stariji i nemoćni, bolesni, osobe s invaliditetom, majke s malodobnom djecom i trudnice. Ne treba zaboraviti i organizaciju logistike i prehrane, sanitarija, zdravstvene skrbi, pružanja potrebnih informacija, psihološke i socijalne pomoći i prostor za religijske potrebe.

6. POVJERENICI CIVILNE ZAŠTITE

Kako smo već naglasili, otpornost društva i učinkovita zaštita počinju već od svakog pojedinca. Najotpornija su ona društva koja su u zaštitu i spašavanje uključila cijelo stanovništvo, od vrtićke dobi nadalje. Ta društva ne računaju puno na pomoć izvana nego se oslanjaju na svoje ljude i resurse. Kao učinkovite primjere možemo navesti organizacije u Švicarskoj i Japanu. Primjerice, u Švicarskoj postoje opremljena skloništa za sklanjanje cjelokupnog stanovništva, a posebna pozornost se poklanja edukaciji građana za djelovanje u slučaju nesreća. Bolnice, škole, vrtići i ostale građevine imaju opremljena skloništa, obavljaju se vježbe i edukacije u smislu samopomoći i pružanja pomoći drugima.

Kada naglo nastane neka veća nesreća, žurne službe nisu u mogućnosti odmah „pokriti“ cijelo područje i svakome pružiti pomoć. Zato je bitna organizacija koja počinje od svakog pojedinca, a to podrazumijeva educiranje i svijest da pomažući drugima pomažemo i

sebi. Analize pokazuju da tijekom nekih nesreća najbržu pomoć pružaju ljudi koji se nađu u blizini. To su obično naši susjedi i osobe koje žive u okolici. Primjeri za to su nagle poplave, jake oborine (snijeg, kiša) te uzajamna pomoć ljudi koji tu žive. Prilikom urušavanja građevina opet dolazi do izražaja međusobna pomoć najbližih ljudi. Nakon nekih događaja kao što su jake kiše i velik broj potopljenih podruma, vrlo je teško dobiti pomoć na broj 112 ili 193. Osim toga i promet privremeno može biti onemogućen ako su prometnice neprohodne (izvrnuta stabla, pali električni vodovi i slično). U takvim uvjetima dobro je znati i moći djelovati samostalno i tada dolazi do značaja pripremljenost svakog pojedinca te sudjelovanje povjerenika civilne zaštite.

Provođenje obveza povjerenika predstavlja najvažniju kariku u **komunikaciji između stožera civilne zaštite i građana** po pitanjima provođenja osobne i uzajamne zaštite, skrbi o pripadnicima ranjivih skupina, pripremama i provođenju evakuacije i zbrinjavanja, postupanja i koordiniranja građana po uputama stožera i drugih mjerodavnih tijela

Odabir i imenovanje povjerenika

Postupak odabira povjerenika provodi se na način da se svi potencijalni kandidati iz evidencije obveznika CZ pozovu na intervju, obavijesti ih se o pravima i obvezama u vezi rasporeda na dužnosti, utvrdi im se raspored i otvori evidencijski karton. Intervju obvezno obuhvaća pitanja o motiviranosti, zainteresiranosti, dragovoljnosti, stručnim znanjima i posebnim vještinama od interesa za sudjelovanje u poslovima civilne zaštite. U postupku odabira, osoba izražava spremnost i potpisuje suglasnost o provođenju zadaća povjerenika.

Obavijest o pravima povjerenika obvezno mora sadržavati informacije o načinu zaštite i osiguranja od posljedica nesreća tijekom provođenja mjera i aktivnosti, informacije o refundaciji plaće poslodavcima kao i o eventualnim pravima pripadnika na druge naknade, npr. paušalne novčane naknade i/ili određene povlastice koje im se posebnom odlukom nadležnog tijela JLP(R)S mogu dodijeliti. Obavijest o obvezama također sadrži informacije o potrebi odazivanja na nalog za mobilizaciju kao i razlozima i načinu odgađanja/oslobađanja od izvršavanja obveza, obvezama osposobljavanja, obvezama sudjelovanja na vježbama te čuvanja zadužene opreme i sredstava.

Povjerenici se uvode u evidenciju obveznika CZ koja se sukladno Pravilniku o vođenju evidencija, vodi u gradovima i općinama. Povlastice za pripadnike postrojbi civilne zaštite primjenjuju se i za povjerenike. Povjerenici CZ obvezni su dati podatke za potrebe vođenja evidencije i javljati eventualne promjene. Izvršno tijelo jedinice lokalne samouprave i razrješuje povjerenika CZ. Postupak raspoređivanja povjerenika završava upisom u evidenciju pripadnika, popunjavanjem evidencijskog kartona pripadnika civilne zaštite i izdavanjem iskaznice, što povjerenik potvrđuje potpisom. Izvršno tijelo određuje i osigurava potrebne administrativne kapacitete za vođenje raspoređivanja obveznika i obavljanja poslova u svezi njihovih prava.

Povjerenike imenuje izvršno tijelo jedinice lokalne samouprave (grad, općina) iz redova obveznika civilne zaštite koji žive u zgradi, ulici ili naselju (1 povjerenik na maksimalno 300 stanovnika) za koje područje će se rasporediti na dužnosti povjerenika. To se ne primjenjuju za velike gradove koji će povjerenike imenovati prema kriteriju od 5-20 povjerenika i zamjenika povjerenika po mjesnom odboru, ovisno o broju stanovnika. Tako će neki povjerenici biti nadležni za jednu ili više ulica s obiteljskim kućama, a neki za jedan ulaz

ili više stambenih zgrada u naselju. Ponekad je moguće da povjerenik bude odsutan s područja gdje živi, stoga se imenuje i njegov zamjenik koji ima iste ovlasti i zadaće. Prema tome, kad se govori o povjereniku CZ, uvijek se misli i na njegovog zamjenika.

U postupku odabira povjerenika, osim o općim psihofizičkim sposobnostima, treba voditi računa da se kao odgovarajući kandidati predlože stanari koji će u specifičnim uvjetima provoditi mjere i aktivnosti CZ. U postupku odabira potrebno je osigurati da predloženi kandidat osobno izrazi spremnost te potpiše suglasnost da će provoditi zadaće povjerenika.

Povjerenik CZ u načelu ne bi trebala biti osoba koja je već profesionalno ili volonterski vezana za neku od žurnih službi. Naime, u slučaju veće nesreće (osobito katastrofe), gotovo sve osobe će se morati javiti u svoje profesionalne službe. Profesionalni i dobrovoljni vatrogasci javit će se u svoje postrojbe, pripadnici HGSS-a u svoje stanice, a policajci na svoja radna mjesta. Potresi iz 2020. godine upravo su pokazali tu praksu, dakle povjerenik CZ treba biti netko tko će tijekom događaja u načelu moći ostati u području svojeg mjesta življenja. Povjerenik CZ može zadužiti odoru i iskaznicu kako bi bio prepoznatljiv u svom okruženju.

Neki gradovi i općine imaju praksu imenovanja povjerenika iz redova Vijeća mjesnih odbora ili gradskih četvrti. Naime, civilna zaštita spada u samoupravni djelokrug rada grada odnosno općine, a poradi neposrednog ostvarivanja određenih potreba građana. Grad odnosno općina može svojim statutom dio ovih poslova povjeriti mjesnoj samoupravi pa takav način izbora i imenovanja povjerenika ima niz prednosti od ugleda i povjerenja građana prema povjerenicima. Povjerenici su tada načelno birani od strane građana u vijeće MO/GČ, a s druge strane imenovani od izvršnog tijela grada ili općine. Tako imenovani povjerenici poznaju prostor, prilike i ostvaruju izravne kontakte sa stanovnicima.

Razrješenje povjerenika obavlja se na sljedeći način:

- po službenoj dužnosti u slučajevima ponovljenih neopravdanih neodazivanja na izvršavanje obveza u sustavu CZ na koje su pozvani od strane nadležnih tijela ili starosne dobi
- na njihov osobni zahtjev u slučaju promjene zdravstvene sposobnosti ili promjene mjesta stanovanja (boravišta).

Mobilizacija povjerenika

Mobilizacija, odnosno pozivanje i aktiviranje povjerenika i način rada u slučaju neposredne prijetnje te na otklanjanju posljedica velike nesreće i katastrofe na području Republike Hrvatske, regulirano je Pravilnikom o mobilizaciji, uvjetima i načinu rada operativnih snaga sustava civilne zaštite. Istim Pravilnikom uređuje se postupak popunjavanja i raspoređivanje na dužnosti povjerenika u jedinicama lokalne samouprave.

Povjerenik je dužan odazvati se na poziv izvršnog tijela JLS ili načelnika nadležnog stožera, odnosno kada izvanredni događaj ima tendenciju razvoja u veliku nesreću i katastrofu ili kada je proglašena velika nesreća i katastrofa. Izvršno tijelo JLS ili načelnik stožera mobilizira povjerenike i zbog sudjelovanja u vježbama i drugim aktivnostima sustava CZ. Mobilizirani pripadnici za vrijeme sudjelovanja u aktivnostima u zemlji i inozemstvu ostvaruju materijalna prava sukladno propisima.

Pisani nalog za mobilizaciju povjerenika mora sadržavati:

- ime i prezime, ime roditelja, godina rođenja, OIB
- mjesto i adresu prebivališta
- podatke o rasporedu u civilnu zaštitu
- mobilizacijsko zborište
- vrijeme odaziva
- razlog pozivanja
- potpis pozivatelja.

Baza podataka u segmentu povjerenika sadrži sljedeće podatke: JLS, adresa sjedišta s GPS koordinatama, ime i prezime povjerenika s kontakt podacima, područje nadležnosti (naselje, stambena zgrada ili četvrt), datum i mjesto provedenog osposobljavanja, datum i mjesto, provedenih vježbi, komplet osobne opreme. Pri postupku raspoređivanja obveznika na dužnost povjerenika, kandidati nadležnom tijelu JLS dostavljaju izjavu o općoj zdravstvenoj sposobnosti za rad, potpisanu i ovjerenu od izabranog doktora opće medicine.

Evidencija povjerenika sadrži:

- opće podatke,
- zvanje, zanimanje, zaposlenje,
- kontakt telefone,
- osposobljavanja i vježbe.

Djelovanje povjerenika

Djelovanje povjerenika CZ koordinira i nadzire nadležni stožer civilne zaštite (grada, općine). Način rada i zadaće utvrđene su Planom djelovanja CZ, a povjerenik u svezi svojeg djelovanja i ovlasti komunicira s nadležnim stožerom. Nadležni stožer saziva sve povjerenike više puta godišnje u svezi problematike i analize prostora za koji su nadležni. Povjerenici CZ nisu zaduženi za škole, dječje vrtiće, domove za starije i nemoćne, poduzeća, trgovačke centre itd.

U većim gradovima koji su podijeljeni u gradske četvrti/kotareve/mjesne odbore, djeluju i stožeri koji, između ostalog, objedinjuju rad povjerenika. Gradovi Zagreb i Osijek su podijeljeni u gradske četvrti, a četvrti na mjesne odbore, Grad Split na kotareve i mjesne odbore, a Grad Rijeka na mjesne odbore.

Preventivno i operativno djelovanje

Djelovanje povjerenika se globalno može podijeliti na **preventivno i operativno**. Pojam preventive ili prevencije je jako širok. Ovdje prevenciju ne sagledavamo s globalnog aspekta, nego u smislu djelovanja koje je usmjereno na poduzimanje konkretnih mjera za sprječavanje nastanka nesreća i jačanje svijesti građana. Ponekad je i teško povući jasnu granicu između preventivnog i operativnog djelovanja.

Povjerenici su vrlo bitna poveznica prema svim građanima jer izravno sudjeluju u **pripremi građana za osobnu i uzajamnu zaštitu**. U suradnji s predstavnikom zgrade koji je zadužen za održavanje zajedničkih dijelova zgrade, povjerenik skrbi o stanju aparata te kontaktira upravitelja zgrade u svezi njihovog servisiranja. Isto se odnosi i na vanjske hidrante, unutarnju hidrantsku mrežu i opremu hidrantskih ormarića. Povjerenik provjerava

postavljene obavijesti o znakovima za uzbunjivanje i evakuaciju u stambenim zgradama na području svoje nadležnosti, a o nepravilnostima obavještava predstavnika zgrade.

Povjerenici imaju afirmativnu ulogu i potiču građane na provođenje osobne i uzajamne zaštite i poduzimanje osnovnih mjera prevencije. Povjerenici o poduzetim mjerama vode pisane evidencije. Povjerenici skrbe o slobodnim pristupima građevinama (vatrogasnim pristupima), prohodnosti glavnih stubišta i evakuacijskih (požarnih) stubišta. Suraduju i razmjenjuju informacije s nadležnim inspekcijama Ministarstva unutarnjih poslova (inspekcija zaštite od požara, inspekcija civilne zaštite), ovlaštenim serviserima aparata za gašenje požara i upraviteljem stambene građevine.

Veće građevine imaju svog predstavnika kojega su ostali suvlasnici izabrali i ovlastili za predstavljanje. Predstavnik zgrade je osoba koja vodi brigu o zgradi te je u stalnoj vezi s upraviteljem. Ovlaštenu predstavnik suvlasnika zgrade ima i popis svih stanara koji su prijavljeni. Popisi su javni i u nekim građevinama nalaze se na oglasnoj ploči.

O svim uočenim nepravilnostima mogu se konzultirati:

- za problematiku zaštite od požara (aparati za gašenje, hidrantska mreža, neprohodna stubišta): Inspekcija Ministarstva unutarnjih poslova – zaštita od požara i eksplozija,
- za onemogućen pristup građevini uslijed parkiranih vozila: Ministarstvo unutarnjih poslova – nadležna policijska postaja,
- za problematiku postavljenih znakova evakuacije i obavijesti o uzbunjivanju: Ministarstvo unutarnjih poslova – Ravnateljstvo civilne zaštite (po županijskim središtima)

Kontakte sa svim navedenim službama lako je ostvariti telefonom i elektroničkom poštom, a podaci za kontakt se nalaze na web stranici Ministarstva unutarnjih poslova – Ravnateljstva civilne zaštite: <https://civilna-zastita.gov.hr/kontakti/84>

Na sastancima s načelnikom stožera, a u skladu sa Planom djelovanja, definirajte:

- mjesta rada stožera, ovisno o uvjetima,
- kontakte, načine komunikacije i pozivanja,
- mjesta i pravci evakuacije i procedure sukladno Planu,
- obrasce i vođenje evidencija,
- logistiku.

Postupci prije i nakon nesreće

Neke nesreće se mogu dogoditi vrlo naglo (primjerice potres), dok neke prijetnje možemo predvidjeti na temelju procjene određenih čimbenika. Postoje procjene na temelju kojih predviđamo poplave ili šumske požare. Postupanje prije ili nakon nesreće se uvijek obavlja po prioritetima. Na prvom mjestu su uglavnom provedbe evakuacija s nekog područja i spašavanje ljudi i životinja. Evakuacije se provode i u slučaju prijetnje ukoliko se širi šumski požar prema naselju ili postoji procjena da će doći do poplavljanja nekog područja. Sljedeći je prioritet spašavanje imovine i okoliša. Nakon što smo na odgovarajući način zbrinuli ljude i životinje, spašava se imovina i okoliš, uklanjaju se posljedice, sprječava se eskalacija nesreće, odnosno nastoji se stabilizirati stanje.

Najveći broj nesreća sanirat će ovlaštene službe u općini i gradu. Tu se misli na nadležne komunalne službe koje će obavljati svoje zadaće, zatim žurne službe (vatrogasci, hitna pomoć, policija, HGSS). Žurne službe imaju zakonske ovlasti angažirati i neke

specijalističke službe i tvrtke. Na taj način može se angažirati građevinska mehanizacija, robne zalihe, obaviti žurna opskrba potrebnim materijalom i proizvodima, opskrba vodom i hranom, uspostava šatorskog naselja itd).

Određeni broj izvanrednih događaja zahtijeva i veći angažman svih žurnih i komunalnih službi općine i grada. To se događa kod većih nesreća, ali i kod elementarnih nepogoda. Ukoliko događaj svojim posljedicama eskalira, planski se angažiraju žurne i komunalne službe iz susjednih općina i gradova. Ukoliko to nije dovoljno, prema Planu djelovanja se angažira pomoć iz cijele županije i ostalih susjednih županija. Ukoliko potrebe prerastu sposobnosti lokalnih resursa, slijedi angažman sustava CZ iz cijele zemlje, a po potrebi može se zatražiti i međunarodna pomoć. Međunarodna pomoć je zatražena nakon popuštanja nasipa i poplave u Slavoniji 2014. godine, potresa 2020. godine i šumskih požara na priobalju tijekom ljeta 1998. godine. Sukladno načelu supsidijarnosti, na svim tim događajima u početku su korišteni ljudi i resursi iz pogođenog područja, a tek potom i iz okolnih županija, cijele države i šire. Sve te procedure i način rada razrađeni su planovima djelovanja CZ i podzakonskim propisima.

Nakon nastanka nesreće ili po saznanju o prijetnji, ukoliko je to moguće, potrebno je stupiti u kontakt s nadležnim stožerom ili voditeljem žurne službe na mjestu za koje su nadležni. Naravno da to neće uvijek biti moguće poradi raznih faktora (prekidi u telefonskim komunikacijama, nagli nastanak događaja i slično). Ako se radi o prijetnji, stožeri su već počeli s djelovanjem i to donekle olakšava situaciju i komunikaciju.

Veći problemi nastaju kod naglih nesreća koje nastaju brzo i to na većem području (čimbenici: prostor i širenje posljedica u kratkom vremenu). Ukoliko je prisutan i treći bitan čimbenik – stradale osobe, događaj postaje jako složen. Složeni scenariji nastaju nakon potresa, većih požara i eksplozija u urbanoj sredini, pri istjecanju opasne ili otrovne tvari, padu zrakoplova na naseljeno mjesto itd. Nagle nesreće nose sa sobom neke dobro poznate efekte: paniku, stihijsko postupanje, nije moguće stupiti u kontakt sa žurnom službom, prekide u komunikaciji, u okolini je veći broj stradalih ljudi, itd). Tada može bit naglašen i privremeni nedostatak ključnih resursa: stručnih ljudi, opreme, tehnike, vode, hrane itd. Nedostatak resursa nakon složenog događaja nastaje i u najbogatijim državama, međutim važno je to da on mora biti kratkotrajan. Zato se planovima razrađuju scenariji i načini organiziranog postupanja.

Kod naglih nesreća važe dva pravila: postupanje po prioritetima i stabilizacija situacije, ukoliko je to moguće. Kad se govori o prioritetima, kazali smo da se prvo nastoji pomoći najugroženijima. To su ozlijeđene osobe, osobe koje se ne mogu evakuirati, nepokretne osobe, djeca, stariji i nemoćni.

Povjerenici djeluju:

- zavisno od vrste nesreće, poduzimaju mjere i usmjeravaju građane u provedbi samozaštite sebe, svoje obitelji i imovine,
- daju obavijesti građanima o poduzimanju mjera CZ,
- sudjeluju u organiziranju i provođenju evakuacije, sklanjanja, zbrinjavanja i drugih mjera CZ,
- organiziraju zaštitu i spašavanje pripadnika ranjivih skupina, odnosno osoba s invaliditetom,
- daju informacije voditeljima interventnih službi o ugroženim ljudima i specifičnostima prostora za koji su nadležni,
- obavljaju poslove zaštite koje odredi načelnik Stožera CZ,

- surađuju s nadležnim stožerom, zapovjednicima žurnih službi i nadležnim inspekcijama,
- u suradnji s nadležnim stožerom, organiziraju prikupljanje pomoći i potrebnog materijala za ugroženo područje, ukoliko događaj (nesreća ili katastrofa) nije na njihovom području.
- nakon nesreće u suradnji s nadležnim stožerom sudjeluje u analiziranju posljedica i poduzimanju mjera sanacije na području za koje je zadužen.

Plan djelovanja civilne zaštite Grada Rijeke

Grad Rijeka svoje povjerenike imenuje po mjesnim odborima gdje su im i mobilizacijska zborišta. Povjerenike imenuje gradonačelnik, na prijedlog Vijeća mjesnih odbora. Pozivanje i aktiviranje povjerenika civilne zaštite nalaže Gradonačelnik putem Odjela za gradsku samoupravu i upravu. U Planu Grada Rijeke, povjerenici imaju zaduženja po mjerama sklanjanja i evakuacije stanovnika i nešto minimalno u aktivnostima zbrinjavanja stanovnika. Surađuju s ovlaštenim predstavnicima zgrada i nadležnim stožerom. Glavna im je zadaća provođenje osobne i uzajamne zaštite, prenošenje uputa i naloga stožera CZ. Dužni su biti na pomoći drugim operativnim snagama sustava CZ kao i izvještavati stožer CZ o situaciji na terenu.

Plan djelovanja civilne zaštite Grada Zagreba

Planom djelovanja CZ za Grad Zagreb utvrđeno je da se u slučaju razornog potresa povjerenici okupljaju bez poziva ispred sjedišta mjesnih odbora za čije su područje imenovani. U Planu su navedene i rezervne lokacije okupljanja.

U slučaju proboja nasipa i poplave načelnik Stožera civilne zaštite Grada Zagreba izdaje nalog za poduzimanje mjere sklanjanja dok se ne provede evakuacija. Lokalnu koordinaciju evakuacije provode koordinatori na lokaciji i nadležni povjerenici, potpomognuti drugim snagama (vatrogasci, policija, HGSS, HCK, vojska). Pomažu u prikupljanju sredstava za sprječavanje poplave i postavljanju nasipa. Prikupljaju podatke i daju informacije građanima. Naglašavamo da se zadaće povjerenika odnose na mjesni odbor za koji su nadležni.

Osobe s invaliditetom

Zakon o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom uređuje način prikupljanja podataka o vrsti, stupnju i težini oštećenja zdravlja osoba s invaliditetom, način obrade i korištenja podataka te zaštitu podataka. Podaci se vode u Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom. Registar vodi Hrvatski zavod za javno zdravstvo.

Pri radu s osobama s invaliditetom uvijek prvo pitajte je li osobi kojoj želite pomoći potrebna vaša pomoć - nemojte samo pretpostavljati da joj je pomoć potrebna. Dopustite osobi da vam kaže kako joj najbolje možete pomoći s njenim ograničenjima kao i s opremom koju koristi.

Preporučamo osobama s invaliditetom:

- obzirom da u određenim situacijama pružanje pomoći od strane neke druge osobe ili žurne službe neće biti moguće, napravite vlastiti plan za izvanredne događaje u skladu s vlastitim sposobnostima i ograničenjima,

- imajte pripremljenu torbu (ruksak) s opremom i stvarima za izvanredne događaje i držite ga na lako dostupnom mjestu,
- budite spremni dati jasne informacije interventnim službama o Vašim mogućnostima i potrebama,
- imajte blizu sebe list s informacijama o osobi s invaliditetom u slučaju da niste ili nećete biti u mogućnosti pružiti informacije o sebi

List s informacijama o osobi s invaliditetom

Ime i prezime	
Datum rođenja, OIB, MBO	
Prebivalište, adresa, kakav je pristup građevini i stanu	
Boravište, adresa, kakav je pristup građevini i stanu	
Obrazovanje i zvanje	
Zaposlenje	
Invaliditet	
Ograničenje aktivnosti/funkcije	
Poteškoće	
Oštećenje zdravlja/stupanj ograničenja	
Kontakt osobe/broj telefona	
Kontakt osobe/broj telefona	
Lijekovi koje koristim/doze	
Lijekovi koje koristim/doze	
Alergije	
Pomagala koja koristim	
Krvna grupa	
Liječnik obiteljske medicine/telefon	
Datum zadnje izmjene podataka	
Napomena:	

Evidentiranje evakuiranih osoba

U Zakonu o sustavu civilne zaštite ne navodi se za povjerenike jasna odredba o potrebi vođenja evidencije evakuiranih osoba. Ipak će evidentiranje evakuiranih u nekim događajima imati značaj. U manjim sredinama s manje stanovnika i gdje se ljudi dobro poznaju, povjereniku CZ će biti relativno lako evidentirati evakuirane osobe. Povjerenik će tada biti u komunikaciji s nadležnom žurnom službom (vatrogascima, HGSS-om i policijom) i s njihovim predstavnikom razmjenjivati podatke i informacije. Takva evidencija u nekim događajima postaje vrlo bitna, primjerice kod širenja šumskog požara i potrebe evakuacije nekog zaseoka (naselja). Ukoliko se šumski požar velikom brzinom širi prema naselju, a

povjerenik je evidentirao da je od 16 stanovnika, njih 15 evakuirano, mora se pokrenuti žurna potraga za još jednom osobom.

Malo je teže provesti evidentiranje evakuiranih osoba u mjesnim odborima gdje ima nekoliko tisuća stanovnika i visokih građevina, a nastao je izvanredni događaj koji ima tendenciju brzog širenja na većem prostoru (primjerice, istjecanje opasne ili otrovne tvari, potres). Ponekad će evidentiranje biti i nemoguće obaviti uslijed kratkoće vremena, nastanka panike i niza drugih efekata koji se javljaju, ovisno o događaju.

Načelno, popis evakuiranih vode povjerenici i pripadnici postrojbi CZ opće namjene u suradnji sa HCK. Svakako treba voditi pozornosti da je za odaziv mobiliziranih povjerenika potrebno više vremena tako da će u slučaju žurnosti provedbu evidentiranja evakuiranih osoba, pokrenuti i HCK. Postoji služba traženja osoba i izrađeni su obrazac pod nazivom „Obnavljanje obiteljskih veza“ i obrazac Nacionalnog ureda Službe traženja koje posjeduje HCK.

U nekim Planovima djelovanja civilne zaštite je navedeno kako se stanovništvo obavještava megafonom na način da netko od pripadnika operativnih snaga, vozilom prolazi kroz naselje i daje upute stanovništvu. Povjerenik/pripadnik postrojbe CZ, ispred mjesta koje se evakuiira (bilo građevine ili naselja) na formiranom punktu daje upute koje je dobio od lokalnog stožera CZ i ako treba izrađuje popis evakuiranih. Obrazac za popisivanje evakuiranih može biti dio Plana djelovanja CZ.

Podaci o evakuiranim osobama se mogu voditi i prema nižem obrascu.

GRAD/OPĆINA/GČ/KOTAR/MO _____

	IME I PREZIME	GODINA ROĐENJA	ADRESA (mjesto od kuda se evakuiira)	ADRESA (mjesto gdje se evakuiira i način evakuacije)	NAPOMENA
1	Marko Marić	1951.	Horvatova 3	OŠ, Horvatova 30, vlastito vozilo	navesti ako je osoba s invaliditetom (ograničenje, poteškoće, invaliditet, oštećenje, kretanje uz pomagala itd) -trudnica
Napomena:					
Mjesto, datum, sati:					
Povjerenik:					

7. OSNOVNE UPUTE ZA POSTUPANJE U SLUČAJU IZVANREDNIH DOGAĐAJA

Povjerenici CZ trebaju poznavati i osnovna postupanja u slučaju nekih izvanrednih događaja. U nastavku slijede popisi on-line brošura i letaka s uputama za postupanje koji se nalaze na stranicama Ravnateljstva civilne zaštite.

Popis on-line brošura:

- SROK
- Klizište
- Poplava
- Potres
- Epidemije i pandemije
- Suša
- Požar
- Ekstremne temperature
- Onečišćenje mora
- Industrijske nesreće
- Snijeg i led
- Bolesti bilja

Brošure se nalaze na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite:

<https://zeos.mup.hr/portal/apps/MapJournal/index.html?appid=b2a4a2e18877401f97891ee8010b1a52>

Priručnik *Vještine prve pomoći za žurne službe* dostupan je na:

<https://www.hzhm.hr/source/knjige/Vjestine-prve-pomoci-za-zurne-sluzbe.pdf>

Popis on-line letaka

- Klizište
- Poplava
- Potres
- Epidemije i pandemije
- Suša
- Požar
- Ekstremne temperature
- Onečišćenje mora
- Industrijske nesreće
- Snijeg i led
- Bolesti bilja

Primjeri letaka također se nalaze na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite:

<https://zeos.mup.hr/portal/apps/MapJournal/index.html?appid=b2a4a2e18877401f97891ee8010b1a52>

8. PRIPREMA OBITELJI ZA IZVANREDNE DOGAĐAJE

Bilo bi poželjno postići dogovor u obiteljskom krugu oko pripreme za izvanredni događaj. Takav događaj ponekad može biti i nestanak električne energije, zastoj dizala i

nemogućnost izlaska iz njega ili neki drugi već spomenuti događaj. Važno je da se djeca ne uplaše već kod samog razgovora o takvom događaju.

Nekoliko savjeta:

- planirajte unaprijed što možete napraviti u slučaju nesreće,
- korisni savjeti nalaze se i u brošurama i letcima (navedeni su izvori, web stranice),
- podijelite obaveze u slučaju nesreće na sve ukućane,
- upoznajte djecu s mogućim opasnostima i kako zatražiti pomoć na brojeve 112, 192, 193, 194.
- pripremite sve ukućane za situaciju evakuacije iz vlastitog doma,
- definirajte unaprijed s ukućanima gdje ćete se naći u slučaju da se razdvojite tijekom evakuacije,
- mjesto okupljanja mora biti sigurno i dobro poznato svim članovima obitelji,
- ako je to moguće, slušajte radio ili gledajte televizijski program,
- ako ste s obitelji na odmoru (pogotovo u inozemstvu), obavezno se upoznajte s putevima evakuacije (iz građevine, kampa i slično) te kome i na koji telefonski broj ćete se obratiti za pomoć.

Obratite pozornost na to da je ovisno o događaju moguće i sljedeće:

- prekid Interneta i mobilne telefonije,
- prekid emitiranja radijskog i televizijskog programa,
- prekid opskrbe električnom energijom, grijanjem, energentima, vodom,
- panično postupanje i kolektivni stres većeg broja ljudi,
- moguća su i agresivna postupanja pojedinaca,
- žurne službe su pretrpane pozivima građana i kasne u dolasku na mjesto događaja,
- širenje dezinformacija.

Ruksak za izvanredne događaje

Situacije poput potresa, poplava ili požara, sastavni su dio života i neke je nemoguće izbjeći. Međutim, moguće je biti pripremljen za njih. Dobra priprema podrazumijeva planiranje i poduzimanje konkretnih koraka koje je moguće učiniti unaprijed. To je recept za uspješno nošenje s bilo kojom kriznom situacijom.

Hrvatski Crveni križ provodi projekt kojim promovira pripremu ruksaka za krizne situacije koji sadržava osnove stvari nužne za prve trenutke nakon kriznog događaja. Svaka osoba trebala bi imati ruksak s najosnovnijim predmetima koji će biti na dostupnom mjestu.

Savjetujemo ovaj podsjetnik za najosnovniji sadržaj ruksaka:

- dokumenti, ključevi,
- higijenski pribor,
- kutija za prvu pomoć, repelent, neophodni lijekovi, zdravstvena iskaznica i medicinska dokumentacija,
- svjetiljka, nož, upaljač, šibice, svijeće, zviždaljka, blok i olovka,
- list s informacijama o osobi s invaliditetom,
- radioprijemnik, odgovarajuće baterije, mobitel i punjač,
- topla odjeća i obuća, kabanica,
- suha nekvarljiva hrana i voda,
- hrana, voda i oprema za kućnog ljubimca,
- pelene, odjeća, hrana za djecu i dječje igračke,

- deka i vreća za spavanje.

Ruksak za krizne situacije **SET2GO+**

SET ZA PRVU POMOĆ
trokutasta marama - 2 komada, sterilna kompresna 20 x 10 cm, sterilna kompresna 10 x 10 cm, sterilna kompresna 5 x 8 cm, vodootporni flasteri - 1 kutija, kaliko zavoj - 2 komada, poliesterska metalizirana folija

PRAKTIČNI SET ZA 4 OSOBE
džepna baterija, blok s kemijskom olovkom, kutija za lijekove, navlaka za mobitel/dokumente, džepni nož, upaljač, zviždaljka/privjesak, kabanica, 2 sportske boce

PRAKTIČNI SET ZA 2 OSOBE
džepna baterija, blok s kemijskom olovkom, kutija za lijekove, navlaka za mobitel/dokumente, džepni nož, upaljač, zviždaljka/privjesak, kabanica, sportska boca

HIGIJENSKI SET ZA 4 OSOBE
sapun, papirnate maramice, 4 četkice za zube, vlažne maramice, higijenski set za muškarce (higijenske maramice, gel za tuširanje, pasta za zube, britvice - 2 komada, repelent gel, intimni sapun, šampon za kosu), higijenski set za žene (gel za tuširanje, pasta za zube, šampon za kosu, higijenski ulošci, higijenske maramice, tamponi, intimni sapun, repelent gel), higijenski set za djecu (higijenske maramice, krema za lice i tijelo, zaštitna dječja krema, šampon za kosu, štapići za uši)

HIGIJENSKI SET ZA 2 OSOBE
sapun, papirnate maramice, 2 četkice za zube, vlažne maramice, higijenski set za muškarce (higijenske maramice, gel za tuširanje, pasta za zube, britvice - 2 komada, repelent gel, intimni sapun, šampon za kosu), higijenski set za žene (gel za tuširanje, pasta za zube, šampon za kosu, higijenski ulošci, higijenske maramice, tamponi, intimni sapun, repelent gel)

REDOVITO PROVJERAVAJTE ROK VALJANOSTI POJEDINIH ARTIKALA!

HRVATSKI CRVENI KRIŽ
www.hck.hr

PRIPREMIMO SE ZAJEDNO

NARUČITE VEĆ DANAS U SVOM DRUŠTVU CRVENOG KRIŽA

POPIS PROPISA

Planovi djelovanja civilne zaštite jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nalaze se u nadležnim stožerima, a objavljuju se na web stranicama županije, grada i općine. Svi niže navedeni propisi i dokumenti mogu se naći na web stranicama Narodnih novina ili na web stranici Ravnateljstva civilne zaštite:

1. Zakon o sustavu domovinske sigurnosti, NN 108/2017

2. Zakon o sustavu civilne zaštite, NN 82/2015, 118/2018, 31/2020, 20/2021
3. Plan zaštite i spašavanja za područje Republike Hrvatske, NN 06/2010
4. Pravilnik o mobilizaciji, uvjetima i načinu rada operativnih snaga sustava civilne zaštite, NN 69/2016
5. Pravilnik o standardnim operativnim postupcima za pružanje pomoći nižoj hijerarhijskoj razini od strane više razine sustav civilne zaštite u velikoj nesreći i katastrofi, NN 37/2016
6. Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku
7. Zakon o kritičnim infrastrukturama, NN 56/2013
8. Pravilnik o postupku primanja i prenošenja obavijesti ranog upozoravanja, neposredne opasnosti te davanju uputa stanovništvu, NN 67/2017
9. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima zdravstvenih sposobnosti koje moraju ispunjavati pripadnici postrojbi civilne zaštite, kriterijima za raspoređivanje i uvjetima za imenovanje povjerenika civilne zaštite i njegovog zamjenika, NN 67/2017
10. Pravilnik o nositeljima, sadržaju i postupcima izrade planskih dokumenata u civilnoj zaštiti te načinu informiranja javnosti u postupku njihovog donošenja, NN 49/2017
11. Pravilnik o postupku uzbunjivanja stanovništva, NN 69/2016
12. Pravilnik o kriterijima zdravstvenih sposobnosti koje moraju ispunjavati pripadnici postrojbi civilne zaštite, kriterijima za raspoređivanje i uvjetima za imenovanje povjerenika civilne zaštite i njegovog zamjenika, NN 98/2016
13. Pravilnik o ustrojstvu, popuni i opremanju postrojbi civilne zaštite i postrojbi za uzbunjivanje, NN 111/2007
14. Pravilnik o postupku primanja i prenošenja obavijesti ranog upozoravanja, neposredne opasnosti te davanja uputa stanovništvu, NN 67/2017
15. Uredba o načinu i uvjetima za ostvarivanje materijalnih prava mobiliziranih pripadnika postrojbi civilne zaštite za vrijeme sudjelovanja u aktivnostima u sustavu civilne zaštite, NN 33/2017 (prilog: Zahtjev za naknadu plaće, Potvrda o mobilizaciji i Zahtjev za isplatu naknade po danu mobilizacije i troškova prijevoza)
16. Uredba o jedinstvenim znakovima za uzbunjivanje, NN 61/2016
17. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030., NN 13/2021